

KIERZ (71) *sb m*

-rz (70), -rs (1).

e jasne.

sg N kierz (11). ◇ G krza (12). ◇ A kierz (11). ◇ I krz(e)m (8). ◇ L krzu (25). ◇ V krzu (1). ◇ pl G krzów (3); -ów (1), -(o)w (2).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

Krzak; rubus Mącz; herba vel planta copiose fruticans Cn (71) : PatKaz II 55v; Ten tak fie flońca chroni, iż też dzieci fwoie z gniazdem około krza z a cieniem obnofi albo obwłoczy FalZioł IV 25d; Wlazwłfy w kierz więc tarnki zbiera RejRozpr H2; Zaiączkowie s Kroliki s krzow fie wyrwiaią RejWiz 24v, 23v [2 r.], 28v, 34v, 55, 103v, 126; Leop Ex 3/2 [2 r.], 3, 4; RejZwierz 118v; Gdy im tedy nie z stáło wody w fláfzi/ porzuciłá dziećię pod iednem krzem [subter unam arborum]. BibRadz Gen 21/15; BielKron 28v, 85; Rubus, Kiers/ álbo krzewiná czernie álbo glóg ná którym yágody czerwone roftá yeziny. Mącz 359b; SienLek 99; RejPos 149; GrzegŚm 4; POtym trzećie⁸⁰ dnia gdym fiedział pod dębem oto mowił głos ku mnie ze krzá/ wołaiąc námię BudBib 4.Esdr 14/1, I 31b marg, 4.Esdr 14/3; CzechRozm 49, 49v [2 r.]; CzechEp 261, 279, 282 [2 r.]; Nie ták kwieli flowiczek we krzu roznogłofy. KlonŻal B2; GrabowSet G2v; WujNT 71, Mar 12/26, Luc 20/37, Act 7/35; SkarKaz 278a; GosłCast 22.

W połączeniu z określeniem gatunku [w tym: ai (4), G sb (1); kierz + określenie (4), określenie + kierz (1)] (5): Miyaiąc kierz Cypryfu vderzył fie w nogę. RejWiz 107v; Iemiołá wodná/ w brzegách ieziernych [...] roście/ około krzów rokitowych SienLek Y; Ieżynowy kierz wetuiąc fwey ftráty/ Hámuie ludzi chwyta ich zá fzáty KlonFlis E2, Ev, E2.

W charakterystycznych połączeniach: kierz gore (3); w krzu siedzieć, ukazać (pokaz(ow)ać, okazanie) się (10); ze krza wyr(y)wać się (2); wleźć w kierz; kierz biały, czyrwony, zielony (2).

Wyrażenia: bibl. »kierz gorający, ognisty, ogniem pałający, ognia płomienistego, niespalony, zapalony« (5 : 2 : 1 : 1 : 1 : 1): PatKaz II 56; przełz ogyen bołtwo fyą znamyonuye przełz kyerz nyefpalony mocz panyenftwa PatKaz III 101, 101; GroicPorz h3; Moyzełfowi [...] Bog fyę we krzu goraiącym vkazał Leop Ex 3 arg; GórnDworz Mm5v; RejPos 294; CzechRozm 8, 49; CzechEp 263; vkazał fię mu ná pułczy gory Syná ániół Pánski we krzu ognia płomieniłtego [in igne flammae rubi]. WujNT Act 7/30.

peryfr. »Przebywający we krzu« = Jahwe (1): z przyiáźni ábo łáfki przebywaiącego we krzu/ to błogofławieństwo przyidzie ná głowę Iozefowę. CzechRozm 50v.

Przen: O Matce Boskiej (2) : Ten ieft kierz/ ktory gorzál a niefpálon. OpecŻyw 184v.

Wyrażenie: »kierz Mojżeszow niespalony« (1): O Márya krzu Moyzełfow niefpalony/ modl fię zá námi LatHar 504.

a. *Jako kryjówka, zasadzka (11) : od zaranku afch do godziny wnocz ftrzegł nanye wekrzu. LibMal 1551/163; Iedzye w drogę w káždy kierz z dáleká zágłáda/ Máca worká á trzofá w zánádrá pociąga. RejWiz 13, 13, 29, 33v; RejZwierz 11v; Bo choiciay rozboinik ftoi zá krzem cáły dzień/ á nic mu fie nie trefi czymby fie mogł obłowić RejZwierc 98, 151v; StryjKron 597; Y lepiey tobie lichtowác ná fułzy/ Zálzedłzy zá kierz/ bełpieczniey ták dułzy. KlonFlis F2; KlonWor 49.*

b. [*Pułapka na ptaki z gałązek na rozciągniętych sieciach*: Kierz iáko małz mieć/ ná siećiach. Miey rołzcżki brzozowe y choinowe podełchłe/ á ta^m vcżyń kierz ná iedney sieći *CygMyśl* G3v, G2v [3 r.].]

Cf **KRZAK**

KW